

COOPERATIVES ECONOMIQUES SOLIDAIRES

**LA
CO
MU
NAL**

SUPLEMENT INFORMATIU

6.000 EXEMPLARS - MARÇ DE 2021

Som un espai cultural cooperatiu que neix de l'aliança entre diferents projectes de l'economia social i solidària. El nostre objectiu és potenciar una economia cooperativa i popular que treballi per assolir pràctiques quotidianes alternatives al règim econòmic capitalista: sense privilegis, ni lucre, ni explotació.

UN RUSC DES D'ON COOPERAR

L'economia social i solidària i el cooperativisme com a sortida a les crisis econòmica i climàtica, però també com a una forma de vida

Crisi rere crisi, les empreses al nostre voltant tanquen i l'atur augmenta. Nous sectors amenacen els antics, els diners busquen la màxima rendibilitat possible i el teixit productiu del nostre país s'afebleix de forma accelerada. Davant d'això, les persones a l'atur, els petits empresaris abocats a fer fallida, les persones joves amb futur incert... tenen poques opcions.

Muntar la seva empresa sota el discurs clàssic de l'emprenedoria i mitjançant les regles tradicionals és una opció. Aquí guanya la lògica del màxim benefici i de la competència amb la resta de negocis del mateix sector. De portes cap endins, s'imposa l'estructura vertical on la direcció de l'empresa mana i la plantilla obeeix. La democràcia, de la que tan orgullosos estem quan parlem de política,

desapareix quan parlem d'economia. Les empreses són estructures autoritàries, on el poder no té més legitimació que la propietat del capital. Encara que els i les treballadores coneguin millor que ningú la rutina sobre la qual s'han de prendre decisions, qui té l'última paraula és sempre la propietat. Potser és un alt directiu de confiança. Sovint tindrà rostre amable, respectarà el personal i es farà un fart de donar incentius, però al capdavant, s'endurà el benefici d'una feina que no és només seva i recaurà sobre ell una responsabilitat de la qual pot respondre només parcialment.

Hi ha una altra opció. La d'engegar un projecte que els faci econòmicament autònoms i alhora sobirans de la seva rutina; sense manar ningú, però sense que ningú els mani. Un eixam on les abelles són totes obreres i reines. Una cooperativa, una so-

cietat laboral, una associació... Hi ha diverses formes d'organitzar-se per guanyar-se la vida de forma alternativa a l'empresa de capital, dins del que coneixem com a Economia Social i Solidària (ESS). I podem definir-les, com expliquen Jordi Estivill i Ivan Miró al

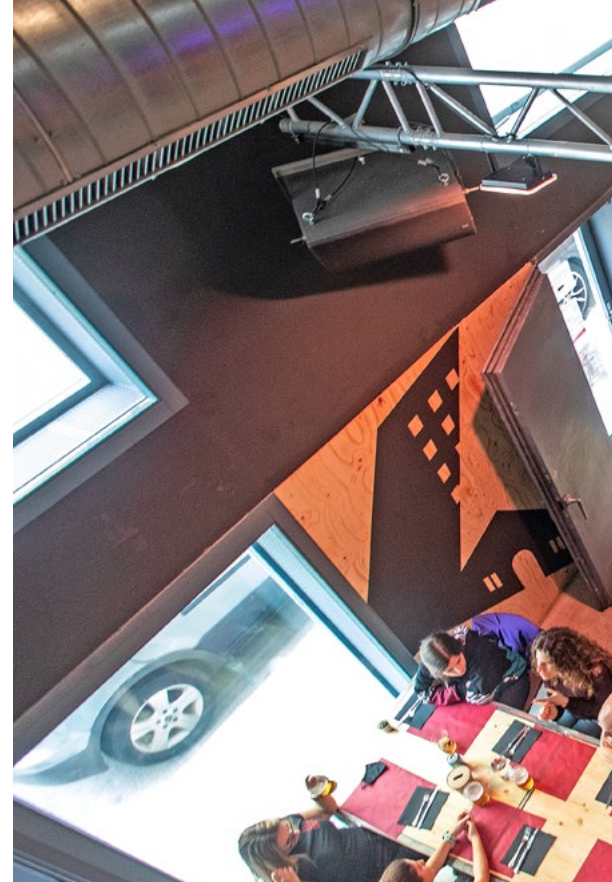
na, un vot", independentment del capital invertit a l'empresa. Això és una diferència essencial amb les empreses de capital, on la capacitat de decisió depèn del capital. En segon lloc, es tracta d'agrupacions de persones amb una activitat econòmica caracteritzada per la propi-

Tres anys d'assemblees i obres donen pas a un nou pol cooperatiu, ubicat entre la riera d'Escuder i el carrer del Tenor Masini de Sants

llibre *L'Economia Social i Solidària a Catalunya* (Icaria, 2020), a partir de quatre criteris. Són organitzacions econòmiques democràtiques, que s'autogestionen segons el principi democràtic d'"una perso-

etat col·lectiva i democràtica dels mitjans de producció i reproducció social. L'empresa és de tothom. En tercer lloc, la solidaritat, l'autonomia, i la prioritització de les persones i el treball per sobre del capital són els seus principis vertebradors. I, per últim, però igualment important, compta amb una regulació socioeconòmica particular, basada en l'economia plural, orientada a garantir el benestar del conjunt de la població.

No cal ser ingenus i negar que les cooperatives, com qualsevol altra empresa, també pateixen els alts i baixos de l'economia global. En un mercat interconnectat, per força seran víctimes dels seus terribastalls. La qüestió és fins a quin punt. Per una banda, com que són empreses que tenen com a principal objectiu la subsistència i la vida digna de la seva base social i no la generació de benefici, el tancament o la deslocalització no són una opció. Per altra banda, la interconnexió amb altres empreses amb la mateixa filosofia i manera

La llibreria de la Ciutat Invisible duplica l'espai de la seva antiga seu al carrer de Riego
Victor Serri @ittos_

La Deskomunal fa esmorzars, serveix menús i organitza activitats culturals
Victor Serri
@_ittos_

Què és i d'on ve La Comunal?

La futura redacció de la 'Directa', durant les obres, l'any 2018
Victor Serri
@_ittos_

La Comunal és un pol cooperatiu que aplega set cooperatives i una associació al barri de Sants. La seva història comença l'estiu de 2015, durant un dinar de la cooperativa Lacol enmig del carrer de Ciceró, a la porta del seu local. Va passar per allà algú de la Ciutat Invisible i van intercanviar quatre paraules intrascendents. O això semblava. Que si fa calor, que si aquí no s'hi pot estar, que si estem pensant de buscar un nou local... I va saltar l'espurna: estaven tots igual. Els locals de Lacol i de la botiga i les oficines de la Ciutat Invisible –que compartia espai amb la redacció del mitjà de comunicació la Directa–, s'estaven fent dramàticament petits. Calia fer un pas endavant i buscar-hi solucions. I semblava raonable ajuntar forces per trobar un local entre les tres cooperatives. Fer intercooperativisme, en definitiva.

Es van posar en marxa. Les tres cooperatives, del tot arrelades a Sants, buscaven un espai a la rodalia. Per a la Ciutat Invisible, amb la seva llibreria, la proximitat a l'estació de Sants i un local amb visibilitat i bons aparadors eren fonamentals. I així, a peu de carrer, van explorar tots els espais possibles en venda o lloguer. No calia que s'anunciessin a un portal immobiliari: si feien pinta d'estar en desús, era prou per explorar la possibilitat. Al cap d'un temps, van trobar un local al carrer del Vallespir, un antic restaurant que els feia el pes. Les assemblees de cada cooperativa van donar el vistiplau i paral·lelament ja es considerava la possibilitat d'incorporar altres entitats al projecte. Passejant pel barri, però, alguns membres de la comissió van topar-se amb unes naus gairebé abandonades al carrer d'En Blanco. Només una pancarta d'un magatzem de material d'obra, una botigueta de màquines de cosir i un taller clandestí de reparació de motos. Però no feia l'efecte de ser un espai amb massa activitat. Amb l'ajut del veïnat i una trucada al magatzem, la comissió va contactar la propietat, i ben aviat es va abandonar la idea de Vallespir. Aquelles naus per reformar auguraven quelcom més ambiciós. El que al començament només esperonava la necessitat d'un nou espai, al final va esdevenir un pol cooperatiu de primer nivell, amb un total de vuit entitats. A la Ciutat Invisible, Lacol i la Directa, s'hi van afegir l'Aula d'Idiomes, QueSoni, Jamgo i la fusió de la sala Koitton i el restaurant Kop de Mà, en el que esdevindria la Deskomunal. Un any més tard s'hi sumava l'associació Irídia. Havia nascut La Comunal.

L'Aula d'Idiomes està impartint classes presencials i telemàtiques
Ricard Novella

de fer és connatural. L'economia social intercoopera. I això fa, al cap i a la fi, que entre totes la xarxa sigui més forta i que es redueixi la seva dependència dels embats del mercat.

INTERCOOPERACIÓ

Les empreses de capital intenten créixer per tal de sobreviure. I per fer-ho busquen fagocitar la seva competència, robar quota de mercat. En definitiva, l'objectiu a llarg termini és quedar-se amb tot el pastís de la seva activitat, perquè en aquest joc els va la vida. Les empreses de l'Economia Social i Solidària, que, com dèiem, es mouen amb altres objectius, tenen una altra forma de resistir: la intercooperació. És a dir, quan dues o més cooperatives es posen d'acord per compartir proveïdors i abaratir costos, i quan aquests proveïdors són alhora cooperatives, o quan arriben a acords estratègics per afrontar nous reptes. Tot teixint aliances, les cooperatives van fent xarxa i en lloc de créixer internament, podem dir que creixen *externament*, expandint el seu model.

Estivill i Miró ens parlen de tres formes possibles d'intercooperació en l'àmbit territorial a Catalunya: en primer lloc, les xarxes locals, que es dediquen a la difu-

sió i promoció del cooperativisme. Podríem dir que no hi ha activitat econòmica conjunta. En segon lloc, els ecosistemes cooperatius, que també des de l'àmbit local suposen una certa integració econòmica entre cooperatives. Seria el que en el món empresarial capitalista anomenariem clústers: un grup d'empreses que treballen plegades per obtenir beneficis comuns. L'ecosistema PleGats, del Prat de Llobregat, o l'Impuls Cooperatiu de Sants, a Barcelona, en serien bons exemples. En tercer i darrer lloc, hi ha els pols cooperatius. En aquest cas, un grup de cooperatives comparteixen un mateix espai, un edifici, un local, amb el que això suposa de rutines conjuntes i cultura comuna. Seria quelcom similar al que en el món capitalista s'anomenen *hubs* i funcionen com a nodes a la xarxa de l'ESS. El grup ECOS o el BiciHub, especialitzat en mobilitat, a Barcelona; el Cafè del Mar, a Mataró, el Núria Social, a Olot; la Titaranya, a Valls, en serien exemples destacats. I naturalment, La Comunal de Sants, que obrí les portes l'any 2020. La importància d'aquests pols com a generadors de cultura cooperativa és cabdal i són una peça necessària per al futur de l'economia social.

Les entitats de La Comunal treballen en l'àmbit de la cultura, si l'entenem en un sentit ampli. Tenen visions particulars però també coincidents sobre la seva feina, el mercat i la societat.

SOBRE SER COOPERATIVA

Lluc Hernández (Lacol): Nosaltres naixem d'una crisi, la de 2008, on l'arquitectura es va veure molt afectada. En sortir de la universitat, vam veure que la nostra manera d'entendre la professió no era la dels despatxos convencionals i enteníem que havíem de treballar d'una altra manera. Els companys de La Ciutat Invisible i altres persones del barri ens van inculcar la idea de constituir-nos com a cooperativa.

Elba Mansilla (La Ciutat Invisible): La nostra aproximació a la forma cooperativa autogestionària, en canvi, va ser a partir de l'experiència que vam viure als centres socials okupats del barri, on vam entrar en contacte amb aquesta forma d'organització assembleària, d'acció directa. També vam tenir uns mentors, com vosaltres, que ens van acompanyar, i després hem ajudat a estendre la idea.

Martín Espinach (Jamgo): Nosaltres no sabíem que seríem cooperativa fins que ho vam fer. Volíem sortir del model vertical típic de les empreses tecnològiques i vam trobar que aquest model s'ajustava molt al que pensàvem. Nosaltres no pensem a generar plusvàlues.

Ziargi Etxarte Moreno (La Deskomunal): En el nostre cas, havien acomiadat dues de les nostres sòcies d'un bar, i altres dues feia temps que treballaven sense contracte. Llavors vam pensar que es podia funcionar d'una altra manera en aquest sector, on tothom surt cremat. L'hostaleria és una activitat que fas en una etapa de la teva vida, però que és inassumible a llarga durada. Hem intentat trencar això.

LA COMUNAL A SANTS

Ziargi Etxarte Moreno (La Deskomunal):

Què aporta la Comunal al barri? Doncs tanta llocs de feina. I un exemple del que es pot fer amb sang, suor, llàgrimes i l'ajuda del Coop57 [rialles]. I una realitat reproducible a altres territoris.

Elba Mansilla (La Ciutat Invisible): Hi ha molta gent que s'apropa aquí i es pensa que això és de l'Ajuntament, i s'equivoca. Això és el fruit de l'esforç cooperatiu, de moltes hores dedicades a dissenyar l'espai conjuntament, a cercar complicitats, a cercar els recursos. Ubicar-nos de manera una mica camuflada en un ecosistema comercial com la carretera de Sants i els entorns del mercat també és una opció estratègica per apropar aquestes lògiques nostres a un entorn poblat de petit comerç.

FRAGMENTS D'UNA TAULA RODONA A VUIT

SOBRE LA CULTURA

Irene Garcia (Irídia): Potser la cultura no és un dels principals eixos d'Irídia. Fem una tasca que va molt enllà, però sí que valorem moltíssim aquest espai que dona la cultura, de distensió, d'estar amb la gent, amb les persones del teu entorn. Potser La Comunal és un projecte cultural, però hi ha cooperatives que fan més cultura que altres, tot i que és transversal en el dia a dia i en la tasca de totes.

Elba Mansilla (La Ciutat Invisible): No hi ha molt de consens amb aquest tema. Per mi, la cultura sí que és un eix vertebrador del projecte i que construeix quotidianitat del dia a dia aquí. Per mi és un dels principals potencials de transformació d'un projecte. Transformar el dia a dia de les persones que hi treballem. I allunyar-nos d'entendre la cultura com un producte de consum. Aquí es creen imaginaris transformadors: amb el periodisme, amb els llibres, amb els espais que s'han conformat i que generen dinàmiques que quan estàvem en altres espais no es produïen.

D'esquerra a dreta:
Irene Garcia,
Pablo Tudela,
Martín Espinach,
Lluc Hernández,
Elba Mansilla,
Maite Etxeberria,
Ziargi Etxarte,
Maties Lorente
i Adrian Crespo
(moderador
del debat).

Victor Serri @_ittos_

LA POLÍTICA EN LA RUTINA DE TREBALL

Irene Garcia (Iridia): A Iridia, l'element polític forma part del dia a dia. Des de la part més tècnica, quan busquem finançadors o escollim donants, sempre hi ha política i debat intern. Fem tasca política amb tweets, participació en documentals, reportatges, publicacions i amb les nostres persones associades. Poden participar en les decisions dins de l'entitat. Per nosaltres és transversal la transformació social com a metodologia interna en tot el que fem.

Ziargi Etxarte Moreno (La Deskomunal): I més enllà de la política més explícita, amb el que fan Iridia o a La Directa, cal destacar tot allò implícit que hem aconseguit: hem portat a terme un somni molt elevat, que és que tot aquest clúster de projectes sigui real. Demostrem que es pot, que existeix l'autorganització i l'enxarxament. Hem aconseguit un espai tan maco com aquest, que demostra que es pot construir sobre la utopia.

LA INTERCOOPERACIÓ DINS I FORA DE LA COMUNAL

Pablo Tudela (Que Soni): Mira, doncs, precisament aquest 2020 que hem tingut limitada la música en directe, una de les coses més boniques que vam fer va ser una coproducció amb les companyes de LCI, que es va dir *Edicions Musicals Limitades*. Era un escenari dins de la llibreria per a un públic d'unes vint persones, en acústic, amb quatre bandes, un servei de barra al pati amb DJs convidats... Vam esbrinar per primera vegada en format intercooperatiu els recursos que ens dona la infraestructura.

Maite Etxeberria (Aula d'Idiomes): Pel que fa a aquest punt, per nosaltres és molt important el barri i l'Impuls Cooperatiu de Sant. Ens vam constituir com a cooperativa gràcies al seu Premi Micaela Chalmeta. I ha estat un espai on hem conegut i estem coneixent altres cooperatives del barri i de fora.

Elba Mansilla (La Ciutat Invisible): A La Comunal hi ha projectes amb trajectòries més llargues i més curtes. És normal que l'Aula d'Idiomes tingui menys relacions amb altres entitats, perquè estan en fase de consolidar el seu propi projecte, però crec que estar a La Comunal les pot ajudar molt a intercooperar de manera més àgil. Projectes com LCI o Lacol que tenim més trajectòria sí que intercooperem ja en tots els àmbits que podem. Tenim el màxim de proveïdors possibles de l'ESS: la llum amb Som Energia, la telefonia amb Som Connexió, les assegurances amb Arç...

Maties Lorente (La Directa): També destacaria el Coop57 (cooperativa de finances), sense la qual molts dels projectes que avui estan a La Comunal no haurien pogut consolidar-se.

LA COMPETÈNCIA I ALTRES EMPRESES QUE FAN EL MATEIX

Maite Etxeberria (Aula d'Idiomes): Nosaltres ens diferenciem d'altres escoles d'idiomes segurament per l'oferta que tenim. Si miréssim només el mercat, oferiríem les llengües que tenen més poder o les que creguéssim que tenen més demanda. Però hem fet una aposta per la diversitat lingüística, i per les llengües minoritzades de l'Estat. La gent té ganes d'aprendre'n altres. El diàleg amb l'alumnat és continu i també forma part de la presa de decisions.

Maties Lorente (La Directa): Crec que hem de parlar més de competència entre models i no tant entre empreses. O de fórmula jurídica. Nosaltres trobem que el model de periodisme cooperatiu s'oposa frontalment amb el tradicional dels mitjans, però això no significa que no puguem establir vincles amb altres mitjans que també defensen el nostre model. L'interessant és com es confronten els models productius. Nosaltres hem de fugir de la lògica de l'acumulació.

Martín Espinach (Jamgo): I del creixement. Que és un concepte del tot nociu.

Maties Lorente (La Directa): Exacte. Tenim camp per viure i conèixer, relacionar-nos, intercooperar i tenir una vida digna i plena des dels nostres projectes.

Imatge que oferiria la cantonada del carrer d'en Blanco amb Tenor Masini a mitjans del segle XX

LES NAUS D'EN BLANCO: D'ESCOLA CATOLICA A POL COOPERATIU

L'edifici on s'allotja La Comunal està limitat pels carrers del Tenor Masini, riera d'Escuder i carrer d'en Blanco, a deu metres escassos de la principal via del barri, el carrer de Sants. Aquest petit complex, format en origen per quatre naus i una caseta, es va construir l'any 1925, dissenyat per l'arquitecte Joan Bruguera i Roget per encàrrec de la propietat, la família d'industrials Sans Grau. La seva descendència, sis generacions després, és l'actual propietària. La façana principal és encarada al carrer d'en Blanco, precisament per la seva importància un segle enrere. L'històric camí ral, que travessava Sants passant per l'actual carrer de Sant Crist es desviava cap al nord a l'altura del carrer de Salou i seguia el traçat de l'actual carrer d'en Blanco. Hi transitaven cavalls i carruatges.

Obra d'estil eclèctic i herència modernista, l'ús d'aquestes naus va ser divers. Hi consta documentalment l'existència d'un magatzem tèxtil, que lliga amb la tradició obrera del barri, tot aprofitant el bon posicionament logístic de la finca amb relació al Port, i una escola catòlica per als fills dels obrers. Magdalena Bernet de Sans compaginava la propietat de la finca i la direcció de l'Associació de les Escoles Catòliques per a Fills d'Obrers, on se'ls impartia "sòlida instrucció" i "doctrina cristina", segons consta a la secció "Vida religiosa" de l'edició del 17 de juny de 1928 de *La Vanguardia*.

Són naus petites, de les que ja en queden poques, i a mitjans

dels anys seixanta, s'hi construïren altells a mitja planta que les divideixen en dues plantes. Als anys setanta, amb la crisi, arriba la deslocalització de moltes indústries catalanes i aquest complex també ho pateix. Amb el pas dels anys, es van quartejar les naus a metres, per traspassar-les a petits llogaters. Consta que, als anys noranta, en una de les naus s'hi va allotjar una escola d'art, fins que l'any 2004 la finca va quedar buida. En els darrers quinze anys va restar pràcticament abandonada, amb l'excepció d'una petita botiga de màquines de cosir, que hi va resistir fins al 2015. En un moment donat, una cadena de supermercats va mostrar el seu interès a comprar-la i establir-s'hi, però l'Ajuntament de Barcelona havia inclòs l'edifici en el catàleg del patrimoni arquitectònic i els requisits de conservació per a fer-hi qualsevol activitat els van fer desistir. El consistori obligava a enderrocar una part del conjunt per restaurar-ne el pati original, però d'aquesta manera, a la gran

superfície no li sortia a compte quedar-s'hi. En canvi, La Comunal ha fet d'aquest pati l'eix central de la seva activitat intercooperativa, i així, les entitats que la conformen poden treballar-hi en unes condicions de llum i ventilació dignes.

El pati, de fet, ha estat un dels elements clau en la intervenció integral dissenyada per la cooperativa d'arquitectes Lacol, impulsora també de La Comunal. Es van mantenir les quatre naus originals i s'hi va aixecar un edifici nou, dissenyat al voltant del pati, com a element central, que conserva una forma rectangular. La idea era fer un pati andalús, una *corrala*, un espai característic de l'arquitectura mediterrània on fer vida en comunitat, i que alhora fos semipúblic. És a dir, malgrat que la seva gestió és privada-comunitària, qualsevol vianant hi pot accedir. Incorpora, a més, una mirada ecofeminista: la vegetació que ha de cobrir les seves parets servirà per convertir-lo en un refugi climàtic durant els mesos de calor. El pati de La Comunal és un espai ben il·luminat, accessible i segur.

La reforma de l'edifici, en el seu conjunt, ha

estat guiada per criteris d'arquitectura bioclimàtica. No s'han fet grans modificacions en el cos de les naus –amb coberta de fusta–, que ja d'origen tenien una mida i una estructura idònia per a l'ús que els hem donat gairebé cent anys després de la construcció: el d'oficines. Tanmateix, s'hi ha incorporat una estratègia energètica que permet escalfar una setantena de llocs de treball amb la caldera de gas domèstica més petita del mercat. La rehabilitació ha seguit tres eixos: el de l'aire, amb l'aprofitament d'uns peculiars hivernacles que juguen amb el sol i l'ombra per temperar la calor i el fred; el de l'aigua, amb un dipòsit de recollida d'aigües pluvials de 5.000 litres de capacitat, que serveix per a la neteja general i el rep de les plantes, i el dels materials, reutilitzats i respectuosos amb el planeta en la mesura del possible. Al terrat de l'edifici nou, a més, s'hi han instal·lat plaques termosolars que proveeixen d'aigua calenta la dutxa de la planta baixa.

El pati és la peça clau de la rehabilitació integral de l'edifici, després de quinze anys en desús

SANTS, MÉS D'UN SEGLE D'AUTOORGANITZACIÓ

L'antiga vila de Santa Maria de Sants, que es va incorporar com a barri a la ciutat de Barcelona l'any 1897, va créixer molt –en poc més de cent anys– gràcies a la seva posició privilegiada respecte a la capital i el port, i es va configurar com avui la coneixem, a partir de l'articulació de tres grans fàbriques tèxtils: l'Espanya Industrial, el Vapor Vell i la fàbrica dels Batlló. Com a perifèria obrera, doncs, Sants ha estat sempre molt lligat al moviment obrer –amb una gran majoria de treballadores dones, donada la importància del tèxtil–, així com al cooperativisme. Avui dia, trobem als seus carrers i a la seva sòlida trama associativa la petjada d'un moviment que va créixer des de mitjans del segle XIX fins a l'any 1939.

El cooperativisme a casa nostra rep la inspiració de la cooperativa de consum de Rochdale, fundada a Anglaterra l'any 1844. Aquesta entitat va establir uns principis de control democràtic, d'intercooperació i d'interès per la comunitat, molt semblants als que encara ara inspiren aquest tipus d'empresa. Així, les primeres cooperatives de Catalunya i de Sants eren de consum: els seus membres posaven en comú els diners que podien per tal de saltar-se intermediaris i poder comprar productes de primera necessitat a preus assequibles. Mancomunaven la capacitat de consum, i en la majoria dels casos hi havia la consciència de l'emancipació social i econòmica a partir de l'autogestió. Quan d'aquestes quatre pessetes per comprar menjar quedava excedent, es creaven fons cooperatius

consum, i es creaven cooperatives de segon grau al seu servei: forns de pa, propietat de les cooperatives de consum, per exemple. O una de fabricació de pastes de sopa. La teoria és que calia deixar de consumir en funció del que es produeix, i passar a produir en funció del que es consumeix. Produir per abastir les necessitats de la gent i no per cap altre motiu.

Més endavant, durant les primeres dècades del segle XX, sorgiren també les cooperatives de treball, on el que es mancomunava no eren els béns de consum, sinó la feina. A Sants, una d'important va ser La Redemptora, cooperativa de rajolers que es constituí tot aprofitant la presència de bòbiles al barri. També de vidriers (la plaça de la Vidriera n'és, de fet, un recordatori) i d'altres professions que no requerissin una gran inversió. Amb la llei de cooperatives de la Segona República, aquest model s'estén a altres oficis: fusters, cadiraies, etcètera. També a la segona dècada del segle XX es començaran a crear unions de cooperatives i una federació que pretenien donar força al moviment. Eren una resposta al capitalisme fordista i en paral·lel al sorgiment del sindicalisme de masses. Calia organitzar-se més enllà del sector propi o de l'entorn geogràfic més pròxim.

Amb l'arribada de la dictadura franquista, no es prohibeix el cooperativisme, però se'l deixa morir, segons paraules d'un càrrec del règim. No serà fins als anys setanta del segle XX, amb la crisi del petroli i la reconversió industrial, que el moviment cooperativista revifarà. Des d'aleshores, el barri de Sants ha seguit sent referent amb exemples com Can Batlló o l'edifici al número 15 del carrer Premià, que fou l'Empar de l'Obrer a principis del segle XX i que avui allotja la cooperativa de finances Coop57, les diferents federacions i la confederació catalana de cooperatives.

**Les cooperatives obreres de Sants. Autogestió proletària en un barri de Barcelona (1870-1939). Editorial La Ciutat Invisible SCCL.*

No és fins als anys setanta del segle XX, amb la crisi del petroli, que el cooperativisme agafa nou impuls

amb els quals es podien construir locals propis o establir fons de jubilació, de viudetat, d'educació. Podem dir que impulsaven polítiques socials autogestionades quan l'Estat espanyol encara no se'n feia càrrec.

La pionera d'aquestes cooperatives a Sants va ser La Formiga Obrera, que nasqué l'any 1885 a l'actual carrer Valladolid. La Lleialtat Santsenca (el 1891, al carrer Olzinelles) o la Nova Obrera (el 1897, al número 22 del carrer Guadiana) van seguir amb el llegat, i si el 1912 hi havia una setantena de cooperatives a Barcelona, dotze estaven a Sants i Hostafrancs. El pas següent va ser adonar-se que calia controlar també la producció dels béns de

#SomEixamSenseReina

Cooperativa de treball sense ànim de lucre.
6 sòcies de treball, 3 treballadores externes.
Creada l'any 2017.

Oferim un espai d'ensenyament de llengües horitzontal i de qualitat basat en els principis de l'autogestió, la democràcia directa i la pedagogia crítica. Tant cursos com serveis de traducció i assessorament lingüístic.

Per contactar-hi: info@auladidiomes.cat
/ 644 799 932 / auladidiomes.cat

Cooperativa de treball sense ànim de lucre.
Previsió fora de pandèmia: 16 treballadores.
Comença l'activitat la tardor de 2020.

Som, ahora, un bar-restaurant amb una proposta gastronòmica de qualitat i una sala cultural amb una programació diversa i arrelada al territori. Naixem per crear llocs de treball dignes, basats en la igualtat i la solidaritat de classe.

Per contactar-hi: info@ladeskomunal.coop
/ 931 190 692 / ladeskomunal.coop

LACOL ARQUITECTURA COOPERATIVA

Cooperativa de treball sense ànim de lucre.
14 sòcies de treball.
Neix el 2009, es cooperativitza el 2014.

Establerta des dels inicis al barri de Sants. Treballem per generar infraestructures comunitàries per la sostenibilitat de la vida, com a eina clau per la transició ecosocial, mitjançant l'arquitectura, el cooperativisme i la participació.

Per contactar-hi: info@lacol.coop
/ 93 172 06 77 / lacol.coop

Irídia

Associació sense ànim de lucre.
16 treballadores i 1.150 sòcies.
Creada l'any 2015.

El nostre objectiu és elevar els estàndards de protecció dels drets humans en relació amb la violència institucional, el racisme i les migracions, la memòria històrica, la privació de llibertat i el dret a la protesta.

Per contactar-hi: info@iridia.cat
/ 693 563 529 / iridia.cat

QUESONI

Cooperativa de treball sense ànim de lucre.
4 sòcies de treball i 3 treballadores.
Creada l'any 2016.

Fem producció integral, sonorització i il·luminació d'esdeveniments culturals, acompanyament artístic i serveis audiovisuals i de reproducció en temps real. Un dels projectes propis és el Say it Loud.

Per contactar-hi: cooperativa@quesoni.cat
/ 931 885 525 / quesoni.cat

Jamgo

Cooperativa de treball sense ànim de lucre.
8 sòcies de treball.
Creada l'any 2011.

Fem servir la tecnologia com a eina per impulsar projectes transformadors. Ens dediquem al disseny i el desenvolupament de software a mida. Treballem amb programari lliure.

Per contactar-hi: info@jamgo.coop
/ 931 397 799 / jamgo.coop

PRODUÏT PER LA DIRECTA
www.directa.cat

Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Sants (Barcelona)
Tel. 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat

COORDINACIÓ:
Irene Selvaggi
i Jesús Rodríguez

CONTINGUTS:
Adrian Crespo

EDICIÓ:
Jesús Rodríguez

CORRECCIÓ:
Miriam Tijani

FOTOGRAFIA:
Victor Serri

MAQUETACIÓ:
[@brougrafic](https://www.instagram.com/brougrafic)

LACIUTAT INVISIBLE.COOP

Cooperativa de treball sense ànim de lucre.
11 sòcies i 2 treballadores.
Creada l'any 2005.

Mancomunem necessitats i capacitats, difonem imaginariis crítics i emancipadors i potenciem les xarxes d'intercooperació de l'economia solidària i feminista. Tenim àrees de recerca, formació i suport cooperatiu.

Per contactar-hi:
cooperativa@laciutatinvisible.coop
/ 932 989 947 / laciutatinvisible.coop

Directa

Cooperativa de consum i d'usuàries.
250 sòcies i 12 treballadores.
Neix el 2005, es cooperativitza el 2016.

Som un mitjà de comunicació en català, d'actualitat, investigació, debat i anàlisi, que vol contribuir a la transformació social. Una edició en paper amb periodisme en profunditat i un web on seguim l'actualitat.

Per contactar-hi: directa@directa.cat
/ 935 270 982 / 661 493 117 / directa.cat